

بازنویسی رده PQ (ادبیات ایتالیایی) در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره^۱

خدیجه گلشن^۲

تاریخ دریافت: ۸۰/۱/۲۸

چکیده: در حال حاضر در بسیاری از کتابخانه‌های ایران از رده‌بندی کتابخانه کنگره امریکا استفاده می‌شود. به همین دلیل نیاز به بازنویسی رده ادبیات ایتالیایی جهت هماهنگی آن با نیازهای کتابخانه‌های ایران ضروری به نظر می‌رسد. رده اصلی P به‌طور کلی برای زبان و ادبیات و رده‌های فرعی PA-PZ برای ادبیات کشورهای مختلف جهان به کار می‌رود. پژوهش حاضر که به بازنویسی بخش دوم رده PQ (ادبیات ایتالیایی) در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره اختصاص دارد، برگردان نام‌های حدود ۱۲۰۰ نویسنده و ادیب ایتالیایی و شماره‌سازی جدید آنها را دربردارد و بر مبنای الفبای فارسی نام نویسندگان ایتالیایی و شماره‌سازی جدید آنها، نظم یافته است. از دو کتاب "دایرةالمعارف زندگینامه‌ای وبستر" به دلیل مقبولیت جهانی آن و نیز "فرهنگ دودن" به جهت جامعیت آن در زمینه ضبط و تلفظ نام‌ها به عنوان منابع پایه استفاده شده است.

کلیدواژه‌ها: بازنویسی، ادبیات ایتالیایی، رده‌بندی کتابخانه کنگره، رده PQ

مقدمه

با توجه به نیاز روزافزون کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی جهت سازماندهی منابع منتشره، از جمله منابع ادبی ترجمه شده به زبان‌های مختلف و به‌منظور یکسان‌سازی و هماهنگی در امر برگردان اسامی نویسندگان ایتالیایی به زبان فارسی و رفع تشتت در شماره‌های نویسندگان و

۱. برگرفته از: خدیجه گلشن، "بازنویسی رده PQ (ادبیات ایتالیایی) در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره". پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی. دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.

۲. کارشناس ارشد کتابداری دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

ادیان ایتالیایی با نیازهای کتابخانه‌های ایران تدوین منبعی به زبان فارسی ضروری به نظر می‌رسد. به این لحاظ و با توجه به ناهماهنگی‌های موجود در امر سازماندهی منابع (به صورتی که یک اثر از نویسنده‌ای خاص چه در برگردان و چه در مجموعه کتابخانه‌های گوناگون در محل‌های مختلف قرار می‌گیرد)، اقدام به بازنویسی و تنظیم مجدد اسامی نویسندگان انفرادی بخش دوم رده PQ (ادبیات ایتالیایی) و شماره‌سازی جدید برای آنها شد.

بیان مسئله

نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره امریکا که هم اکنون در بیشتر کتابخانه‌های ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد در همخوانی و هماهنگی با نیازهای این کتابخانه‌ها، جهت دسترسی سریع و آسان به منابع و اطلاعات دارای نارسایی‌هایی است که لازمه رفع آنها گسترش و بازنویسی رده‌های اساسی و مورد نیاز کتابخانه‌های ایران است. در این مورد تاکنون گسترش‌هایی در چندین رده اساسی انجام گرفته و موجب همخوانی و هماهنگی این رده‌ها با نیازهای دینی، ملی، فرهنگی و زبانی کتابخانه‌های ایران شده است، مانند رده‌های اسلام (BP)، تاریخ ایران (DSR)، زبان‌ها و ادبیات ایرانی (PIR).

در طرح رده‌بندی کتابخانه کنگره رده P، رده زبان و ادبیات است. دو رده فرعی PA-PZ در تخصص ادبیات کشورهای مختلف جهان است. در هر یک از این رده‌های فرعی و در دوره‌های خاص ادبی هر کشور، نام نویسندگان به ترتیب الفباء تنظیم شده است. در طرح اصلی رده‌بندی کتابخانه کنگره بخش دوم رده PQ به ادبیات ایتالیایی اختصاص دارد. لازم به ذکر است که در رده‌بندی کتاب‌های ترجمه شده به فارسی، در مورد موضوعاتی که مربوط به ادبیات و زبان هر کشور، مثلاً تاریخ، نقد و بررسی و غیره بوده، یا کتاب‌های ترجمه شده که شامل مجموعه‌ها، منتخبات، یا آثار چند نویسنده هستند می‌توان از شماره رده‌بندی طرح اصلی رده استفاده کرد، اما در هنگام استفاده از بخش مربوط به نویسندگان انفرادی مانند نویسندگان ایتالیایی، مشکلی که پیش می‌آید این است که برای اسامی برگردان شده نمی‌توان از شماره‌ها و یا نشانه‌های مؤلف که در رده اصلی منظور شده استفاده کرد و به همین جهت برای آثاری که به فارسی ترجمه شده‌اند، این شماره‌ها و نشانه‌ها به علت تفاوت الفبایی زبان ایتالیایی با زبان فارسی قابل استفاده نیستند. از این رو بازنویسی و تنظیم مجدد شماره‌های مربوط به نویسندگان انفرادی ایتالیایی نیز به دلیل آثار ادبی ترجمه شده از زبان ایتالیایی به فارسی اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. پایان‌نامه حاضر نیز به منظور رفع ناهماهنگی‌های موجود در امر برگردان نام‌های نویسندگان ایتالیایی به فارسی و همچنین رفع تشتت در شماره‌های مؤلفان و ادیبان ایتالیایی

فراهم شده است و برگردان نام‌های حدود ۱۲۰۰ نویسنده ایتالیایی (شامل نویسنده که در طرح اصلی رده‌بندی کتابخانه کنگره آورده شده و همچنین نام تعدادی از نویسندگان که در طی کار پژوهش از جست‌وجو در منابع گوناگون گردآوری شده) و نیز شماره‌های جدید آنها را دربر می‌گیرد.

تعریف عملیاتی اجزای مسئله

بازنویسی: به برگردان اسامی نویسندگان انفرادی ادبیات ایتالیایی به فارسی، باز تنظیم آنها براساس الفبای فارسی و شماره‌سازی جدید آنها اطلاق می‌شود.

رده PQ: منظور بخش دوم رده PQ در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره در سال ۱۹۹۰ است که شماره‌های ۴۰۰۱-۵۹۹۹ آن به ادبیات ایتالیایی اختصاص یافته است.

نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره: منظور نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره امریکاست که براساس پشتوانه انتشاراتی کتابخانه کنگره تدوین شده و در ابتدا برای رده‌بندی مجموعه کتاب‌های این کتابخانه پدید آمد.

هدف و فایده‌های پژوهش

هدف: بازنویسی و تنظیم مجدد اسامی نویسندگان انفرادی رده PQ (ادبیات ایتالیایی) به فارسی و شماره‌سازی جدید آنها هدف پژوهش حاضر است. فواید زیر را نیز می‌توان بر شمرد:

۱. به عنوان یک فهرست مستند اسامی مؤلفان و ادیبان ایتالیایی مورد استفاده خواهد بود؛
۲. به عنوان فهرست جامعی از نویسندگان ایتالیایی با توجه به دوره زمانی هر ادیب می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؛

۳. قابل استفاده برای دانشجویان زبان و ادبیات ایتالیایی و نیز ترجمان این زبان است؛

۴. عناوین کتاب‌های ترجمه شده ایتالیایی به فارسی، می‌تواند به عنوان منبعی مستند مورد استفاده کتابداران، مترجمان و نیز علاقه‌مندان به آثار ترجمه شده ایتالیایی به فارسی مورد استفاده قرار گیرد؛

۵. از ترجمه‌های متعدد یک اثر خاص، توسط چندین مترجم جلوگیری خواهد شد.

متغیرهای اساسی پژوهش

در این پژوهش بخش دوم رده PQ (ادبیات ایتالیایی) متغیر مستقل و بازنویسی رده PQ متغیر وابسته است.

روش و جامعه پژوهش

روش مورد استفاده در این پژوهش، روش سندی یا کتابخانه‌ای است و انتخاب این روش بدین سبب است که تمام شواهد از متون و منابع مضبوط و مکتوب استخراج می‌شود، در نتیجه مناسب‌ترین روش برای انجام این تحقیق، روش سندی یا کتابخانه‌ای به نظر می‌رسد. نویسندگان انفرادی بخش دوم رده PQ (ادبیات ایتالیایی) جامعه مورد مطالعه را تشکیل می‌دهند.

پیشینه پژوهش

در رابطه با موضوع این پژوهش، بررسی‌های انجام شده، نشان داد که تاکنون در زمینه ادبیات ایتالیایی کاری انجام نشده ولی در رده‌های دیگر بازنویسی صورت گرفته که در اینجا تعدادی از آنها آورده می‌شود: (آثار؛ لطفی، ۱۳۶۶) در پایان‌نامه خود با عنوان "بازنویسی رده PS (ادبیات امریکا)" نوشته‌اند: همان‌طور که می‌دانیم در رده‌بندی کتاب‌ها و سایر منابع هدف اصلی سهولت در دستیابی به هر نوع اطلاع و دانشی است که در آنها نهفته است. با دست زدن به کار فهرست‌نویسی و مطالعه طرح‌های موجود در رده‌بندی در می‌بایم که هیچ یک از آنها پاسخ‌گوی مناسبی به مسائل و نیازهای ایرانی نبوده و نیست. از این رو طرح گسترش و بازنویسی رده‌های اساسی و مورد نیاز کتابخانه‌ها در نظام کنگره در سال‌ها پیش مورد توجه بوده است. این پایان‌نامه برگردان نام‌های ۱۳۵۰ نویسنده آمریکایی به فارسی و شماره‌سازی برای آنها را در بردارد.

(مولوی، ۱۳۶۸) در پژوهش خود تحت عنوان "بازنویسی در تنظیم مجدد نام‌های نویسندگان انفرادی قرن‌های ۱۸، ۱۹ و ۲۰" بیان کرده طرح رده‌بندی کتابخانه کنگره که در حال حاضر در بیشتر کتابخانه‌های ایران به کار گرفته می‌شود در همخوانی با نیازهای کتابخانه‌های ما در رسیدن به دستیابی هر چه سریع‌تر به منابع و اطلاعات، دچار دشواری‌های بنیادین می‌گردد که رفع آنها مستلزم گسترش و بازنویسی رده‌های اساسی و مورد نیاز کتابخانه‌های ایران است. پایان‌نامه حاضر برگردان نام‌های بیش از ۱۲۰۰ نویسنده و ادیب فرانسوی قرن‌های ۱۸، ۱۹ و ۲۰ و شماره‌های جدید آنها را در برمی‌گیرد.

(هنروران، ۱۳۷۴) که به بازنویسی و تنظیم مجدد نام‌های نویسندگان انفرادی رده PT/I ادبیات آلمانی پرداخته، نوشته است: هدف از این تحقیق بازنویسی اسامی نویسندگان آلمانی به الفبای فارسی و ایجاد یک رابطه منطقی میان آنهاست به نحوی که هم قابل اعمال در کتابخانه‌های ایران باشد و هم امر بازیابی و دسترسی به مطالب را تسهیل کند. وی به این مسئله

پرداخته که هدف هر نظام رده‌بندی سهولت دستیابی به منابع است و با دست زدن به کار فهرست‌نویسی و مطالعه طرح‌های موجود پی‌می‌بریم که هیچ یک از آنها جوابگوی نیاز کتابخانه‌های فارسی زبان نیستند.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

بازنویسی اسامی

در انجام بازنویسی و تدوین اسامی و شماره‌های نویسندگان انفرادی ادبیات ایتالیایی، اصول رده‌بندی کتابخانه‌کنگره، تا حد ممکن حفظ شده است و تغییرات به این ترتیب انجام گرفته است که در قسمت نویسندگان انفرادی، تعداد شماره‌های اختصاص یافته به هر قرن ثابت مانده ولی خود شماره‌ها به علت برهم خوردن نظم الفبایی در برگردان فارسی تغییر یافته است. بازنویسی اسامی در دو مرحله انجام گرفته است:

الف. برگردان نام‌ها به فارسی و بازتنظیم آنها براساس الفبای فارسی

ب. شماره‌سازی

الف. برگردان نام‌ها به فارسی و بازتنظیم آنها براساس الفبای فارسی

برای برگردان نام‌ها به فارسی ابتدا، نام تک‌تک نویسندگان بر روی برگه‌های مخصوصی که برای این منظور تهیه شده بود درج گردیده و شماره، یا شماره‌های هر نام براساس طرح اصلی رده در سمت چپ برگه یادداشت گردید، سپس با مراجعه به کتب مرجع فارسی و خارجی و کتابشناسی‌ها و مراجع گوناگون و معتبر، شکل‌های مختلف یک نام، همچنین تاریخ تولد و وفات روی برگه یادداشت شده پس از ثبت نام‌ها و تاریخ‌ها، با توجه به قواعد و ضوابط آوانویسی و با در نظر گرفتن میزان اعتبار منابع و مأخذ، صورت پذیرفته شده‌نهایی نام، تاریخ تولد، و وفات یادداشت گردید.

جهت ایجاد هماهنگی و یکدستی در شیوه ضبط نام‌ها، نکات زیر در برگردان نام‌ها مورد توجه قرار گرفت:

- توجه به مسئله جاافتادگی نوع ضبط نام‌ها در زبان فارسی

- رعایت نزدیکی شکل ضبط تلفظ برگزیده، به شکل و شیوه تلفظ نام مورد نظر در زبان اصلی

- توجه به ارشاد و مساعدت صاحب‌نظران

برای ایجاد یکنواختی، تلفظ حرف *a* در برگردان فارسی با "آ" نشان داده شده، نه به شکل "ا" مانند: معادن فارسی «آلفانی» Alfani و نه «الفانی» در حرف *ss* به دنبال هم در برگردان فارسی به شکل «س» نشان داده شده مانند Tasso «تاسو»، مگر در موارد استثنایی که حرف *s* به تنهایی

صدای «س» را نشان داده مانند Casa «کاسا».

تلفظ دو حرف صدادر "ie" هنگامی که در کنار هم قرار می‌گیرند به صورت «ی» نشان داده شده است مانند Pietro (پیترو) و یا Alighieri «آلیگیری»، پس از انجام مراحل مستند سازی، شکل‌نهایی نام‌های انتخاب شده در قرن‌های مربوط به خود، بر حسب الفبای زبان فارسی تنظیم شدند و در محل الفبایی خود قرار گرفتند.

شماره‌سازی

شماره‌سازی برای نویسندگان انفرادی با رعایت اصل رده PQ، یعنی ثابت نگه‌داشتن تعداد شماره‌های اختصاص یافته به نویسندگان هر قرن انجام گرفت.

جدول‌ها

در این گسترش جدول انام‌ها XXVIII، به دلیل عدم استفاده، ترجمه و درج نشده است، زیرا جدول‌ها همراه با آثاری که در متن وجود دارد استفاده می‌شود و آثار انام به دلیل اینکه به فارسی برگردانده نشده، در بازنویسی نیز آورده نشده است. در صورت نیاز می‌توان به جدول اصلی PN-PZ مراجعه کرد.

جدول‌های مربوط به نویسندگان انفرادی و آثار آنان و نیز جدول‌های تقسیمات فرعی ادبیات به شرح زیر ترجمه و درج شده است:

نویسندگان دو شماره‌ای	XXXVI
نویسندگان یک شماره‌ای و یا با نشانه مؤلف	XXXVIII,XXXVII
نویسندگان یک شماره‌ای و یا با نشانه مؤلف	XL,XXXIX
نویسندگان یا آثار انفرادی با نشانه مؤلف متوالی	XLIII
	XXIV
تقسیمات فرعی ادبیات	XXV

نتایج و پیشنهادها

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که برگردان نام نویسندگان ایتالیایی به فارسی، توسط مترجمان مختلف و در مراجع فارسی اغلب به صورت‌های متفاوت آورده شده است، مانند اسامی این نویسندگان که به صورت‌های زیر به فارسی برگردانده شده است:

کازانووا شهرت جوانی جاکومو، کاساتورا دوستگال

کازانووا دوسینالت، ژاک
 کازانووا دوسنگال، جووانی جاکوپو
 کازانووا دو سینالت، ژیاکومو ژیرولامو
 کازانوو، جودانی جاکومو کاسانووا دوسنگال
 گینزبرگ، ناتالیا
 گینز بورگ، ناتالیا
 جینسبورگ، ناتالیا

- نکته قابل ذکر دیگر این است که عنوان اثری از نویسنده‌ای خاص توسط چندین مترجم به صورت‌های متفاوتی ترجمه شده است که این مسئله باعث عدم هماهنگی در مجموعه کتابخانه‌ها می‌شود. بدین ترتیب به نظر می‌رسد توجه به یکسان‌سازی در برگردان اسامی نویسندگان ایتالیایی به فارسی دارای اهمیت خاص است و در این مورد پیشنهادهایی ارائه می‌شود:

۱. ایجاد بانک اطلاعاتی از نام نویسندگان همراه با ارجاع‌های مختلف نام هر نویسنده اطلاعات هر مدخل شامل نام خانوادگی، نام کوچک، تاریخ تولد، تاریخ وفات و ارجاع‌های نام هر نویسنده؛
۲. ایجاد بانک اطلاعاتی مستند پدید آورندگان خارجی و نویسندگان زبان و ادبیات ایتالیایی به طور خاص با عنوان آثاری که از آنها به فارسی ترجمه شده است؛
۳. کاوش در منابع مرجع مانند دائرةالمعارف‌ها، کتاب‌شناسی‌ها و سرگذشت‌نامه‌های فارسی و ایتالیایی و تکمیل بانک اطلاعاتی به طور مداوم؛
۴. به کارگیری بازنویسی حاضر در بخش سازماندهی کتابخانه ملی ایران جهت بررسی‌های لازم و رفع نقایص و کمبودهای احتمالی آن.

مآخذ

۱. آثار، الهه؛ لطفی، ماهرخ (۱۳۶۶). بازنویسی رده PS (ادبیات امریکا). پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی. دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
۲. صدیق بهزادی، ماندانا (۱۳۷۱). رده PIR زبان‌ها و ادبیات ایرانی براساس نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
۳. طاهری عراقی، احمد (۱۳۵۸). رده BP/اسلام (علوم دینی در نظام رده‌بندی کنگره). تهران: مؤسسه خدمات و برنامه‌ریزی علمی و آموزشی، مرکز خدمات کتابداری.
۴. فانی، کامران، (۱۳۶۵). رده DSR تاریخ ایران (بازنویسی و گسترش تاریخ ایران در نظام رده‌بندی

کتابخانه کنگره). ویرایش ۲. تهران: کتابخانه ملی ایران.

۵. مولوی شیرازی، منیر (۱۳۶۸). بازنویسی و تنظیم مجدد نام‌های نویسندگان انفرادی قرن‌های ۱۸، ۱۹، ۲۰ رده PQ (ادبیات فرانسه) کتابخانه کنگره. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
۶. هنروران، فرامرز (۱۳۷۴). بازنویسی و تنظیم مجدد اسامی نویسندگان انفرادی رده PT/I (ادبیات آلمانی) در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا (قرن ۱۶ - ۲۰)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

7. Duden Ausspra Chewörtherbuch, Band 6. Wien: Bibliograsches Institut Mannheim, 1974.

8. The New Encyclopedia Britannican in 30 vols (1998). Istedh. Chicago: William Benton & Heln Hemingway Benton.